

Terdik Szilveszter

Határon túli örökségünk

(5. rész)

Túrterebes görögkatolikus temploma (Szent György nagyvértanú)

A Túr jobb partján, az egykori Ugocsa és Szatmár vármegye határán, az előbbi közigazgatási területén fekvő az 1920 után Romániához került Túrterebes község (mai hivatalos neve Turulung).

Az itteni egyházközség a 17. században már biztosan létezett, minden bizonnyal a birtokos Perényi család telepítette a református magyar jobbágyok mellé görögkatolikus ruszinokat. Johannes Josephus de Camillis (1690–1706) munkácsi püspök idejében föl is jegyezték, hogy papjának van „fundusa” (telke), amelyhez föld ugyan nem tartozott, viszont volt egy „Kékénes” nevű filiája, ami a közeli Kökényesddel lehetett azonos.

Fatemplomát 1778-ban réginek mondták, amely gerendákból készült, a hívek saját költségükön 50 évvel korábban újjáépítették. Az épület jó állapotban volt, de a felszerelését nagyon szegényesnek találták. A következő évtizedben is jó állapotúnak mondták a templomot, amelyről azt is megjegyzik, hogy 180 ember befogadására volt képes. Az egyházközségnek ekkor is volt még egy filiája (Bábony, 12 hívővel), az anyaegyházközségben 396 hívőt tartottak számon.

Az 1860-as leltárból, amelyet az 1940-es években megkezdett historia domusban idéznek, a fatemplom formájáról, berendezéséről is vannak adataink. A templom a parókia udvarán állt, a későbbi csűr helyén, és temető övezte. Az épület hossza 7 öl, szélessége 3 öl volt, kicsi tornyát pléhkereszt díszítette, három harangja viszont a közelben álló, zsindellyel fedett fa haranglábon függött. A leltár szerint 1730-ban épült, de más források szerint korábban kész volt, ekkor csak jelentősen megújították. Oltára kőből volt, Szűz Mária képe díszítette. Ikonosztázát réginek mondják, amely előtt négy fa gyertyatartó állt. A női templomban Szűz Mária és Krisztus régi képei függtek. Könyvei mind ószláv nyelvűek voltak, Evangéliuma 1670-ből származott. Az utca túloldalán a kegyúrtól kapott telken 1868-ban új kőtemplom építésébe kezdett a közösség, amelyet – noha

még nem volt kész – 1883. 02. 25-én áldott meg Boksai Antal szatmári esperes. A külső vakolás és a torony csak 1903-ra lett készen. 1925-ben állították be az ikonosztáziót, amelyet a máramarosi Tiszalonka képállványa mintájára faragott Szabó Sándor szatmárnémeti mester, képeit Tóth Gyula művész festette, aki a falakat, illetve a hajó faboltozatát is festményekkel díszítette.

Túrterebesre a 18. században nagyszámú sváb települt, akik mai napig a római katolikus többséget alkotják. Jelenlős hatást gyakoroltak a görögkatolikusok hitéletére is, akik a 19. században már magyarnak vallották magukat, ezért az egyházközség 1912-ben a Hajdúdorogi Egyházmegyéhez került.

1913-ban, a Görög Katolikus Szemle (ápr. 13. 2–3.) hasábjain Mosolygó József parókus ismertette az egyházközség értékesebb tárgyait az egyházmegyei múzeum felállítását sürgető cikkében. A lomtárban talált egy fa cibóriumot, amelynek talpán 1676-os évszám szerepelt „orosz” betűkkel és arab számokkal. Jellemzése szerint: „Ügyes esztergályos munka, csinos kereszt- és levéldíszítéssel ellátva.” Ugyancsak itt talált egy aranyozott ezüstkelyhet, amelyet báró Perényi Péter és Stojka Katalin házasságkötésük emlékére ajándékoztak az egyháznak 1823-ban. Összegyűjtötte a már kallódó egyházi szláv könyveket is. Különösen értékes volt egy Triódion, amelyet 1736-ban készítettek. „Ennek nemcsak régisége adja meg értékét, hanem az a sajátsága is, hogy 635 lapon keresztül kézírással van megírva, még pedig oly szabályos nyomtatott betűkkel, hogy a korabeli nyomdai termékeket szépségben felülmúlja. Írta e könyvet Pankovics András, egykori turterebesi pap – miként egyik széljegyzetében mondja – Istennek dicsőségére és saját bűneinek bocsánatára. Az egész könyv díszítve van mintegy 100 festett iniciáléval, azonkívül 35 darab arabeszkyszerű díszítéssel: 18 darab virág és más különböző motívumoknak ügyes rajz és festésbeli földolgozásával, végül egy valóságos képpel, amely a Szentháromságot ábrázolja.” A ritka becsű könyv ma már ismeretlen helyen van, sem a korábbi, sem a későbbi leltárak nem említik, talán a parókus beadta Ungvárra, a Munkácsi Egyházmegye gyűjteményeibe.

Az egyházközség a kommunizmus bukása óta újra, hivatalosan is görögkatolikus, a templomot az 1990-es években többször megújították. Azóta már új parókiát is építettek, jelenleg a filiában folyik templomépítés, ami az isteni gondviselésbe vetett erős bizalom jele.